

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนเมือง โดยใช้พลังบวรเป็นฐาน*

Temple's Environmental Management to Reach Urban Communities Needs by the Bawon Based Synergy

ตระกูล เตชะเจริญสุขจิระ

Trakool Techachareonsukchera

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Corresponding Author's Email: knurco630@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ของวัดใหม่ (ยายแพ้น) ด้านการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมตามความต้องการจำเป็นของชุมชนเมือง และแนวคิดทฤษฎี การบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมตามหลักวิทยาการสมัยใหม่ 2. เพื่อศึกษาหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ในวัดตามความต้องการจำเป็นของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน 3. เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมในวัดตามความต้องการจำเป็นของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูป/คน คือ 1) กลุ่มในพื้นที่ จำนวน 8 รูป/คน 2) หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 ท่าน 3) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จำนวน 3 รูป/คน 4) ผู้ให้ข้อมูลวัดต้นแบบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใน วัด จำนวน 6 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า 1. สภาพทั่วไปของวัดใหม่ (ยายแพ้น) สภาพแวดล้อมภายในวัดไม่เอื้อต่อการ ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา มีปัญหาด้านทิ้งขยะ แสงสว่างไม่เพียงพอ การจราจร ที่จอดรถไม่เป็นระเบียบ ห้องสุขาเสื่อมโทรม พื้นที่สีเขียวมีน้อย 2. แนวคิดทฤษฎีและหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมวัดตามหลักการสมัยใหม่ คือ 1) หลักการบริหารจัดการของเดมมิงส์ คือ วางแผน ปฏิบัติ ติดตาม ผลและดำเนินการ 2) หลักการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม 3) หลักสัปปายะ 4) คือ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมะสัปปายะ บุคคลสัปปายะ 3. การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน ดำเนินกิจกรรม Big Cleaning ซ่อมแซมห้องน้ำ ทาสีกุฏิ จัดทำแผนผังวัด ทำเครื่องหมายช่องทางเดินรถและ ช่องจอดรถ ปลูกต้นไม้ จัดแสงสว่างไฟโซล่าเซลล์ และติดตั้งกล้องวงจรปิด ซึ่งชุมชนรอบวัดและพระเณร ในวัด ใหม่ (ยายแพ้น) ร่วมมือกันในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัด ทำให้เกิดความมั่นคงยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัด; ชุมชนเมือง; พลังบวรเป็นฐาน

Abstract

The research article aimed at investigating context and problems of environmental management at Wat Mai (Yai Paen), the Buddhist peaceful means conducive to environmental

*Received August 28, 2023; Revised July 9, 2024; Accepted July 12, 2024

management according to modern science, as well as developing environmental management in temple based on 'Bowon' power to meet the needs of urban communities. The study conducted in-depth interviews with 19 key informants to collect data in 4 areas: 1) 8 key informants in the areas; 2) 2 key informants in governmental sectors; 3) 3 specific experts; and 4) 6 key informants on environmental management in model temples.

From the study, the following results are found: 1) Wat Mai (Yai Paen) has a number of problems including an environment that does not support religious activities due to the dumping of waste and manure, inadequate lighting, disorderly traffic within the temple, outdated and dirty restrooms, and a lack of green space inside the temple; 2) Concepts and the Buddhist peaceful means conducive to environmental management according to modern science are (1) Quality management based on Deming Cycle including planning, doing, checking, and acting, (2) Environmental management through a partnership between the village, temple, and government sector, (3) '*Sappāya*' (four suitable conditions) including *Āvāsa-sappāya* (suitable abode), *Āhāra-sappāya* (suitable food), *Dhamma-sappāya* (suitable dhamma), *puggala-sappāya* (suitable person); and 3) The development of environmental management in temple based on 'Bowon' power is carried out through organizing 'big cleaning' activities around the temple, improving restrooms, painting the 'kuti' (monks' residence), organizing and fixing broken things, making temple area plans, marking bus lanes and parking spaces, planting trees and increasing light with solar cell lamps, installing CCTV within temple areas. Monks and novices of Wat Mai (Yai Paen) should collaborate to manage the environment within the temple for sustainability.

Keywords: Environmental Management in Temple; Urban Communities; 'Bowon' Power as a Base

บทนำ

สภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น น้ำเพื่อการบริโภคและอุปโภค อากาศเพื่อการหายใจ ดินเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตบนบก แสงแดดให้ความร้อน ความอบอุ่นช่วยในการสังเคราะห์แสงของพืชและเป็นแหล่งพลังงานใหญ่สุดของโลก ส่วนสภาพแวดล้อมทางชีวภาพ ช่วยให้เกิดความสมดุล ด้วยการปรับตัวของสิ่งมีชีวิตและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพที่เหมาะสมต่อการอยู่รอดต่อการดำรงชีพในแต่ละสถานการณ์ (Songsunthornwong, 2005) คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมของแต่ละชุมชนจะมีลักษณะเฉพาะตัว บ่งบอก ถึงเอกลักษณ์หรือลักษณะอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น สภาพแวดล้อมแต่ละชนิดจะมีการแบ่งภาระหน้าที่ของแต่ละชนิดได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อส่วนหนึ่งส่วนใดของสภาพแวดล้อมถูกรบกวน ย่อมส่งผลไปสู่ส่วนอื่น ๆ ด้วย สภาพแวดล้อมในชุมชนแต่ละแห่งอาจมีความเปราะบาง หรือ ความคงทนแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ ชนิด ขนาด เวลา สถานที่ สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงเสมอโดยจะค่อย ๆ เกิดขึ้น หรือเกิดอย่างรวดเร็ว ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงไป (Kukong, 2022) ในการจัดการสภาพสังคมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

แห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563-2580 โดยมีสาระสำคัญของแนวทางครอบคลุมวิสัยทัศน์ที่ว่า “สิ่งแวดล้อมชุมชนแห่งอนาคตที่ยั่งยืน” มีเป้าประสงค์ คือ 1) สิ่งแวดล้อมชุมชนของไทยมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ และ 2) สิ่งแวดล้อมชุมชนพัฒนาบนพื้นฐานที่สอดคล้องกับภูมินิเวศและบริหารจัดการภายใต้ข้อมูล องค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยให้หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 ประการ คือ 1) อนุรักษ์และฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติตามแนวศาสตร์ 2) บริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างยั่งยืน มี 3) ส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ดี บนฐานเศรษฐกิจหมุนเวียนและการเติบโต 4) พัฒนาระบบ กลไกเครื่องมือ และมาตรการในการกำกับดูแลสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างมีธรรมาภิบาล และประสิทธิภาพ 5) พัฒนาศักยภาพ องค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมเชิงนิเวศ เพื่อสร้างชุมชนแห่งอนาคต (Ministry of Natural Resources and Environment, 2022)

ปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น ล้วนเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์แทบทั้งสิ้น ส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติต้องเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว และเกิดมลพิษขึ้นเกือบทุกด้าน ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงก็คือ คนในชุมชนและคนในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่เกิดมลพิษนั้น ๆ นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดการแย่งชิงเพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่เหลืออยู่ ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนด้อยมาตรฐานลง (Environment and Pollution Control Office 13 (Chonburi), 2022) ปัญหาที่กล่าวมาสามารถแก้ไขได้ หากทุกคนในชุมชนร่วมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยลงมือกระทำด้วยตนเองตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะสามารถฟื้นฟูบูรณะให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนกลับคืนสภาพได้ดีขึ้น ซึ่งการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ต้องใช้การมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่ โดยเฉพาะ วัด บ้าน โรงเรียน จะต้องให้ความร่วมมือกัน เพราะวัดกับชุมชนนั้นถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ที่อยู่คู่กันมานาน มีความเกี่ยวพันระหว่างวัดกับชุมชน เป็นไปตามสุภาษิตที่ว่า "วัดจะดี มีหลักฐาน เพราะบ้านช่วย บ้านจะสวย เพราะมีวัด ดัดนิสัย บ้านกับวัด ผลัดกันช่วย อำนวยชัย ถ้าขัดกันก็บรลัยทั้งสองทาง" (Banjood-com, 2022) จากที่กล่าวมาวัดเป็นศูนย์กลางความเคารพ ความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทย ให้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม และเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม สร้างความผูกพันระหว่างวัดกับประชาชนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้กลุ่มวัยสูงอายุเป็นกลุ่มที่จะมาวัดเป็นประจำ การจัดสภาพแวดล้อมในวัดให้เอื้อต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ (Department of Health, 2019) โดยเฉพาะบทบาทของพระสงฆ์ที่ควรส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่จะพึงปฏิบัติ เช่น แนะนำให้ประชาชนได้เห็นถึงความสำคัญของการอยู่ป่า เมื่อได้สำนึกถึงความสำคัญของธรรมชาติแล้ว จะได้ช่วยกันอนุรักษ์ต่อไป หรือวัดควรที่จะเป็นผู้นำในการปลูกหรืออนุรักษ์ป่าไม้ สถานที่ว่าง ๆ ควรที่จะหันมาปลูกป่ากลางกรุง ในขณะที่สังคมเมืองพยายามที่จะเน้นการสร้างวัดถุ แต่วัดควรที่จะหันมาสร้างป่ากลางเมือง เพื่อที่ชาวบ้าน จะได้ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ คลายความทุกข์ และเป็นที่พักอาศัยของบรรดาสัตว์ทั้งหลายหรืออาจจะสอดแทรกด้วยศาสนพิธีที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมแก่สถานที่และโอกาส (Weerawattananon, and Sirilai, 2003)

กรณีศึกษาวัดใหม่ (ยายแป้น) เป็นวัดเก่า เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่ในแขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ด้านหน้าทางเข้าวัดอยู่เยื้องติดกับชุมชนวัดใหม่ยายแป้น สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2390 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สันนิษฐานว่า คุณยายแป้นเป็นผู้บริจาคที่ดินและสร้างวัดตั้งที่ปรากฏในนามของวัด จากจารึกบนระฆังใบเก่าแก่ของวัด ระบุว่าสร้างไว้ พ.ศ.

2392 ขณะที่หลังคาอุโบสถหลังเก่ามีไม้ไผ่ 2 ตัว เป็นสัญลักษณ์ว่าสร้างเสร็จในระกานันคือ ปี พ.ศ. 2391 วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2392 ปุชณียวัตถุที่สำคัญคือ พระสามสมัย อุทองเชียงแสน สุโขทัย อาคารเสนาสนะได้แก่ อุโบสถ กุฏิสงฆ์จำนวน 8 หลัง เป็นอาคารไม้ 2 หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ 2 หลัง หอระฆังคอนกรีต และศาลาการเปรียญเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น สร้างปี พ.ศ. 2479 (Phrakrupaladpannavorawat, and Krongkum, 2022) ซึ่งในปัจจุบันวัดใหม่ (ยายแป้น) ด้วยสภาพพื้นที่และการสร้างวัดมาเป็นเวลาร้อยกว่าปี ทำให้เสนาสนะเกิดความชำรุดทรุดโทรม รวมถึงสภาพแวดล้อมของวัดที่ไม่ยังมื่อื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร รวมถึงพุทธศาสนิกชนที่มาทำบุญที่วัดทำให้เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนใน การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดใหม่ (ยายแป้น) แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ตอบโจทยความต้องการของชุมชนเมือง โดยใช้พลังบวรเป็นฐาน โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่โดยรอบวัดใหม่ (ยายแป้น) จึงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ผู้วิจัยศึกษาและวิจัย โดยใช้พลังบวร คือ วัด บ้าน ราชการ (โรงเรียน) เข้ามามีส่วนในการร่วมกันคิด ร่วมกันบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดใหม่ (ยายแป้น) เพื่อให้ตอบโจทยความต้องการของชุมชนเมือง และมีความเป็นสถานที่สัปปายะที่เหมาะสมและเอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร รวมถึงพุทธศาสนิกชนที่มาทำบุญ ปฏิบัติธรรมที่วัด ทำให้เกิดความรื่นรมย์ สุขกาย สบายใจเป็นศูนย์รวมจิตใจที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนโดยรอบสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ของวัดใหม่ (ยายแป้น) ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามความต้องการจำเป็นของชุมชนเมือง และแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักวิทยาการสมัยใหม่
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดตามความต้องการจำเป็นของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน
3. เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดตามความต้องการจำเป็นของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ทำการวิจัยในพื้นที่วัดใหม่ (ยายแป้น) แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการศึกษาตามรูปแบบอริยสังฆโมเดล เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการวิจัยอันเป็นแนวทางการแสวงหาองค์ความรู้ด้านการวิจัย และเพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลทางเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับการหลักพุทธสันติวิธีในการการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัด รวมถึงแนวคิด หลักการ และทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดและชุมชน การพัฒนาวัดตามหลักพลังบวร หลักการ วิธีการบริหารจัดการและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในวัด รวมถึงวิธีการพัฒนาวัดด้วยพลังบวร แนวคิดการมีส่วนร่วม ถอดบทเรียนวัดต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัด จากเอกสารประเภท หนังสือ ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 เรื่อง เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์การใช้องค์ความรู้ กำหนดแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในวัดและชุมชนให้มีประสิทธิภาพโดยนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม พื้นที่วัดใหม่ (ยายแป้น) แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จากนั้นออกแบบการวิจัยให้สอดคล้องกับสภาพบริบทพื้นที่ จากการร่วมรับฟังความคิดเห็น

ความต้องการของชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของพลังบวร คือวัด บ้าน ราชการ ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน โดยใช้การสนทนากลุ่ม แนวคิดกระบวนการกลุ่มหรือกระบวนการ Appreciation-Influence-Control (AIC) เพื่อหาจุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์หรือเป้าหมายของการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน จากนั้นยกวางรูปแบบกระบวนการโดยใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมของพลังบวร ผ่านการจัดกิจกรรม Big Cleaning Day ที่วัดใหม่ (ยายแป้น) และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสม และแผนงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมของวัดตามความต้องการจำเป็นของชุมชนโดยอาศัยพลังบวรซึ่งเป็นไปตามหลักสี่ปายะ 4 เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับทุกคนที่มาใช้พื้นที่ของวัดในการประกอบกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนเมืองโดยใช้ พลังบวรเป็นฐานของวัดใหม่ (ยายแป้น) แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามกลุ่มที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมบริบทที่ต้องการแล้วนำมาวิเคราะห์การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 ด้าน จำนวน 19 ท่าน คือ 1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ จำนวน 8 ท่าน 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 ท่าน 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คือผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 ท่านและ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดต้นแบบของการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด จำนวน 6 ท่าน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการวิจัยแต่ละขั้นตอนของงานวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งที่เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) และการสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยงานวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งกำหนดประเด็นคำถามที่ระบุไว้ในแบบสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม กระบวนการวิพากษ์ (Seminars) เป็นการสนทนาพูดคุยกันประมาณ 8 รูป/คน โดยกลุ่มพระสงฆ์ นักวิชาการทางศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และใช้เครื่องบันทึกเสียง การอัดวิดีโอ กล้องถ่ายภาพ สมุดบันทึก ปากกา มีเอ็ถือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โปรแกรมซูม โปรแกรมไลน์ เพื่อบันทึกข้อมูลสำหรับการวิจัยแล้วทำการวิเคราะห์และบูรณาการหลักพุทธธรรมและแนวทางในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐานของวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ดังนี้ 1. การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ใช้วิธีการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือตำราวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาและตำราอื่น ๆ รวมถึงเอกสารงานวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน 2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยจำแนกข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์แบบเป็นทางการเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ตอบคำถามสัมภาษณ์ในลักษณะการสนทนาได้ตอบโดยใช้อุปกรณ์บันทึกเสียง และการจดบันทึกประเด็นสำคัญ ๆ 3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการกระบวนการวิพากษ์ (Seminars) โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญชำนาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เสนอแนะ เพื่อร่วมกันกำหนดกรอบแนวทางให้มีความน่าเชื่อถือและเหมาะสมมากขึ้น 4. การศึกษาจากภาคสนาม (Field Studies) และการปฏิบัติจริง

(Implementation) เมื่อผ่านกระบวนการวิพากษ์แล้ว นำไปทดลองใช้ปฏิบัติในพื้นที่จริงคือ วัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ตามระยะเวลาที่เหมาะสม นำผลที่ได้มาประเมินผลและสรุปผล

5. การจัดทำข้อมูล มีขั้นตอนคือ 1) จัดทำข้อมูลแบบสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม การบันทึกวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง ทำการบันทึกข้อมูลการสนทนา 2) นำข้อมูลที่บันทึกได้มาสรุปในแต่ละหัวข้อประเด็น ทำการจัดหมวดหมู่เพื่อหาข้อมูลคำตอบตามกรอบของการวิจัย 3) การตรวจสอบข้อมูล ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของคำถามและข้อมูลภาคสนามทุกครั้งที่เกิดกับบันทึกข้อมูลว่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำและ มีความเชื่อถือได้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการตามแบบอริยัสจิมเดล (Action Research) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นการตีความจากการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย จึงต้องใช้เทคนิคในการตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากแหล่งที่มาของข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสนทนากลุ่ม และข้อมูลที่ได้จากกระบวนการวิพากษ์ (Seminars) มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive and analytic Study) โดยการนำข้อมูลเบื้องต้นมาวิเคราะห์แยกประเภทหาข้อสรุป จากนั้นเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลมาอธิบายและวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่ออธิบายและวิเคราะห์แนวทาง ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบโจทยความต้องการของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐานของวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการปฏิบัติจริงและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแนวทางดังที่กล่าวมาเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย เป็นการสรุปผลการวิจัยตามหลักอุปนัยวิธี โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีและกรอบวิจัยที่เสนอไว้ข้างต้น โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ 1) ด้านข้อมูล 2) ด้านผู้วิจัยโดยการเปลี่ยนรูปแบบการสัมภาษณ์ และ 3) ด้านวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นมาข้อมูลที่ได้รวบรวมแล้วทำการสรุปเป็นข้อมูลเพื่อสะท้อนผลจากสิ่งที่ได้ทั้งจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีหรือการสัมภาษณ์ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แล้วจึงนำเสนอการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบโจทยความต้องการของชุมชนเมือง โดยใช้พลังบวรเป็นฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บริบท สภาพปัญหา ของวัดใหม่ (ยายแป้น) ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม สภาพวัดไม่เอื้อหรือมีความสัปปายะต่อการเข้ามาปฏิบัติธรรมหรือทำบุญ ทั้งปัญหาขยะถูกทิ้งอย่างไม่เรียบร้อย มีการวางถังขยะกีดขวางเส้นทางรถสัญจรไปมาของคนในชุมชนและผู้ที่มาทำบุญที่วัด ทำให้มองแล้วไม่น่ารื่นรมย์ การจอดรถในวัดไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่มีจุดจอดรถหรือรับส่งผู้ที่มาทำบุญอย่างชัดเจน มีการจอดรถแช่ทิ้งไว้นาน และสภาพรถที่นำมาจอดบางคันเหมือนไม่ถูกการใช้งานเป็นเวลานาน ภายในวัดยังขาดแผนผังแสดงที่ตั้งภายในวัด ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกเวลาที่สาธุชนมาทำบุญ จะได้ทราบว่าจุดใดเป็นจุดทำบุญหรือเป็นเขตพุทธาวาส สังฆาวาส เป็นต้น พื้นที่สีเขียวของวัดยังมีสัดส่วน ในปริมาณน้อย ไม่มีการจัดวางผังการปลูกต้นไม้และสวนหย่อมหรือจัดภูมิทัศน์ของวัด ระบบน้ำในวัดที่ใช้สำหรับการดูแลให้ความชุ่มชื้นแก่พรรณพืชภายในวัดยังไม่ทั่วถึง แสงสว่างในช่วงเวลายามค่ำคืนมีจุดบอดมาก คือบางจุดยังมีมืด อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ ความปลอดภัยทางทรัพย์สินของวัดไม่มี บางครั้ง

เกิดการขโมยหรือโจรกรรม มีการรังแต่และกฏในวัดบ่อยครั้ง ในส่วนของห้องน้ำที่ใช้สาธารณะสำหรับผู้มาทำบุญ ในวัดถูกปิดล็อก และบางห้องใช้ไม่ได้เกิดความไม่เพียงพอในการรองรับการใช้งาน ในเวลาที่วัดที่กิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงสภาพของวัดแลดูเก่าและดูเศร้าหมอง ห้องปฏิบัติธรรมหรืออาคารปฏิบัติธรรม มีอุณหภูมิที่ร้อนทำให้ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดตามความต้องการจำเป็นของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน มีดังนี้คือ 1) อาวาสสี่ปายะ (ขอเรียนอธิบายว่า กรอบวิจัยใช้เพียงหลักสี่ปายะ 4 เป็นกรอบของการทำงานวิจัย) จากการพัฒนาวัดข้างต้นทำให้วัดใหม่ (ยายแป้น) เป็นที่น่าเลื่อมใสในการเข้ามาวัดถือศีล ฟังเทศน์ และปฏิบัติธรรม โดยเปรียบเทียบกับอดีตกับปัจจุบันที่หลังการพัฒนาวัดใหม่ (ยายแป้น) แล้ว มีผู้มาร่วมกิจกรรมอย่างมากมายร่วม 100 รูป/คนในแต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นวันธรรมสวนะ และทุกวันพระในพรรษา วันสังฆทานสติ ที่จัดทุกวันอาทิตย์แรกของเดือนติดต่อกันหลายเดือน กิจกรรมวันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันลอยกระทง วันสวดมนต์ข้ามปี วันสงกรานต์ที่มีการจัดสวดมาติกาบังสุกุลให้แก่บรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย 2) อาหารสี่ปายะ (ขอเรียนอธิบายว่า หลักสี่ปายะ 4 ใช้คำว่า อาหารสี่ปายะ) ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีการเลี้ยงภัตตาหารพระและผู้มาเข้าวัดให้มีอาหารที่สดสะอาด และคงความร้อนด้วยถาดความร้อน ที่มีแอลกอฮอล์ติดไฟ ถูกสุขลักษณะ และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ในการร่วมกิจกรรมแต่ละครั้ง ได้มีผู้มีจิตศรัทธาร่วมถวายปัจจัยเป็นค่าภัตตาหารโดยให้มีผู้จัดการส่งอาหารนำมาถวายพระเณรและผู้เข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงผู้ร่วมกิจกรรมก็นำอาหารคาว หวาน ผลไม้มาร่วมบุญด้วยเป็นจำนวนมาก เมื่อเหลือจากการบริโภคแล้วก็แบ่งปันกันนำกลับไปบริโภคไม่ให้เหลือทิ้ง และเป็นการสร้างความสามัคคีในชุมชน 3) ธรรมสี่ปายะ ภาวการให้ความรู้ทางธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางจิตใจในการสวดมนต์ ฟังเทศน์ และปฏิบัติธรรมให้เกิดปัญญารู้แจ้งเห็นจริงในธรรม โดยในวันพระในพรรษาปี พ.ศ. 2565 และวันสังฆทานสติ (วันอาทิตย์แรกของเดือนในช่วงเข้าพรรษา) ได้นิมนต์พระมาเทศน์ให้ธรรมะแก่ญาติโยมและนิสิตสันติศึกษาที่มาร่วมงาน เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, ศ.ดร.) เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส, พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ พระธรรมวชิรมณี วิ. (บุญชิต ญาณสังวร, ป.ธ.9, รศ.ดร.) เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ โดยญาติโยมที่มาร่วมกิจกรรม ฟังธรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งเดิมไม่เคยมีผู้มาร่วมกิจกรรมมากนัก 4) บุคคลสี่ปายะ เป็นการพัฒนาคนทั้งพระ เณรและผู้มาปฏิบัติธรรมในวัดให้เป็นคนดี มีศีลธรรม มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีการนำอาหารที่ตนปรุงเองมาเลี้ยงพระและแบ่งปันแก่ผู้มาร่วมทำบุญ ทำให้บรรยากาศในการทำบุญเป็นกันเองอย่างมาก รวมถึงพระภิกษุสามเณร และญาติโยมที่มาทำบุญร่วมกันดูแลรักษาความสะอาดในบริเวณอย่างเป็นระบบระเบียบ

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดใหม่ (ยายแป้น) ตามความต้องการจำเป็นของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน โดยเริ่มจาก 1. การวางแผน (Plan) คือ ผู้วิจัยได้กำหนดการวางแผนการดำเนินงานเพื่อจัดประชุมปรึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นกับวัดและชุมชน ผ่านโครงการ WAT Next ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการของวัดและชุมชนในเบื้องต้นที่ต้องการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อวางแผนการดำเนินงาน โดยกำหนดเป้าหมาย, วัตถุประสงค์, กำหนดผู้รับผิดชอบ, ระยะเวลาดำเนินการ, งบประมาณที่กำหนด เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีระบบ 2. ปฏิบัติตามแผน (Do) คือ ตั้งคณะกรรมการเพื่อการดำเนินการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมวัดใหม่ (ยายแป้น) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ได้อาศัยความร่วมมือจากประธานชุมชนวัดใหม่ยายแป้น ภาคส่วนราชการ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสุวรรณาราม รวมถึงพระสงฆ์สามเณรภายในวัด ร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดใหม่ (ยายแป้น)

โดยผ่านกิจกรรม Big Cleaning ทำความสะอาดวัด การปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับวัด การทาสีและตีเส้นจราจรรวมถึงที่จอดรถของวัด การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ไฟฟ้าส่องสว่างภายในบริเวณวัด และการปรับภูมิทัศน์ของวัดให้มีความร่มรื่นมากขึ้น โดยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากพลังบวร คือ วัด บ้าน (โรงเรียน) ที่มาร่วมกันดำเนินการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมวัดใหม่ (ยายแป้น) ให้ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนเมือง

3. ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check) คือ หลังจากที่ได้ผู้วิจัยการลงมือทำแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบและประเมินผลของการทำงานผ่านแบบประเมินจากการสอบถามความรู้สึกและสังเกตการณ์ของผู้ที่มาเข้าวัด และทำบุญ ว่ามีความเห็นอย่างไรก่อนและหลังที่จะมีการปรับปรุงหรือปรับภูมิทัศน์ของวัดในด้านสิ่งแวดล้อม

4. ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาต่อเนื่อง (Action) คือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบและดูแลแก้ไข สภาพสิ่งแวดล้อมของวัดใหม่ (ยายแป้น) ในด้าน อื่น ๆ ที่ควรพัฒนาต่อไปผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้การมีส่วนร่วมของ วัด บ้าน ราชการ (โรงเรียน) ดังนี้หลังจากการประชุมและทำความเข้าใจร่วมกันแล้ว จึงเกิดกิจกรรมลงปฏิบัติดังนี้ 1) กิจกรรมทำความสะอาด Big Cleaning Day โดยมีสำนักงานเขตบางกอกน้อย ชุมชนรอบวัดร่วมกับพระเณรในวัดใหม่ (ยายแป้น) จัดระเบียบการจอดรถ ลาดพื้นผิวทางเดินรถและที่จอดรถด้วยยางมะตอย ตีเส้นจราจรและตีเส้นช่องจอดรถ รวมถึงทำเครื่องหมายทางเดินรถอย่างชัดเจน ป้ายเตือนการจอดรถซ้อนคันให้สามารถเห็นชัดได้ จัดวางถังขยะให้เป็นระเบียบ และโครงการในอนาคตที่จะคัดแยกขยะเปียกแห้ง รีไซเคิล และขยะที่ต้องกำจัด 2) กิจกรรมเพิ่มพื้นที่สีเขียว เริ่มตั้งแต่ปลูกต้นไม้รอบ ๆ บริเวณโบสถ์ ให้เกิดความร่มรื่น โดยใช้ต้นไทรเกาหลี เฟิร์นฮาวาย และปลูกให้เหมือนกับแนวทางวัดป่าแต่อยู่ในชุมชนเมืองมีการชวนต้นไม้ประดับ เช่น เฟิร์นสไบนาง เฟิร์นเขากวาง หนวดฤๅษี เดป โฮย่า และพืชคลุมดินต่าง ๆ และยังมีประดับเพิ่มในช่วงที่มีกิจกรรมสำคัญ เช่น วันลอยกระทง วันสงกรานต์ วันสงฆ์ทำบุญ วันสลายสิริระสังขารอดีตเจ้าอาวาส วันรับตราตั้งเจ้าอาวาส โดยใช้ต้นกล้วยไม้ตัดดอกมาแขวนตามต้นไม้ใหญ่ 3) ดำเนินการเพิ่มแสงสว่างด้วย โคมไฟโซลาร์เซลล์แบบปิด-ปิดอัตโนมัติ ที่ประหยัดพลังงาน รวมถึงการติดตั้งกล้องวงจรปิดรอบวัดเพื่อสามารถบันทึกภาพ และดูพฤติกรรมของผู้ไม่หวังดีที่เข้ามาในวัด อีกทั้งยังดำเนินการติดตั้งอินเตอร์เน็ตในวัดโดยบริษัททริปเปิลทีบรอดแบนด์ มหาชนจำกัด (3BBB) เพื่อให้พระเณรในวัด ชุมชน เด็กและเยาวชนได้ใช้ฟรีเพิ่มพูนปัญญาอีกด้วย 4) ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมห้องน้ำที่มีอยู่ให้ใช้งานได้ดีทั้งเรื่องการระบายน้ำ ส้วมเปลี่ยนเป็นแบบชักโครกทั้งหมดเพื่อเหมาะแก่ผู้มาวัดรวมถึงคนสูงอายุ เปลี่ยนก๊อกน้ำรวมถึงบานประตูห้องน้ำ ซ่อมพื้นที่ระดับถ้ำถ้ำน้ำไม่ตี เปลี่ยนกระเบื้องปูพื้นและผนังที่ดูไม่งดงาม 5) กิจกรรมทาสีโบสถ์ กำแพงแก้วรอบโบสถ์ ศาลา กุฏิ กำแพงรอบวัด ใหม่ทั้งหมด เพื่อให้ดูงามตาเป็นระเบียบ โทนสีเดียวกันทั้งวัด รวมถึงได้ทำแผนผังที่ตั้งของวัด ที่ตั้งของอาคารสถานที่ ติดตั้งแผ่นป้ายพุทธพจน์เพื่อแนะนำและเตือนสติกระจายทั่ววัด 6) ดำเนินการติดเครื่องปรับอากาศในหอฉันเดิม ให้เป็นที่สบายๆ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม และใช้เป็นห้องประชุมสัมมนา 7) ดำเนินการพัฒนาวางระบบน้ำเพื่อใช้ในการดูแลรดน้ำให้ทั่วถึงทั้งวัด โดยติดตั้งปั้มน้ำเพิ่มมากขึ้นให้กระจายทั่ววัด ซึ่งในอนาคตที่อาจจะมีโครงการติดตั้งสปริงเกอร์รดน้ำให้ทั่ววัดเพื่อประหยัดแรงงานและเวลา 8) ดำเนินการได้จัดวางผังภูมิสถาปัตย์ ผังภูมิทัศน์ และสวนหย่อมเพื่อให้เป็นแบบไว้ให้เกิดโครงการในอนาคต รวมถึงมีโครงการนำเสนอให้วัดใหม่ (ยายแป้น) มีโป๊ะจอดเทียบเรือเพื่อให้ผู้สัญจรทางน้ำ สามารถจอดเรือขึ้นมาเพื่อเที่ยวชม วัฒนธรรมเก่าแก่ของชาวบางขุนนนท์ รวมถึงอาหารที่มีชื่อในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือต่างชาติ และอาจจะทำให้เกิดตลาดชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนอีกทาง ซึ่งผลลัพธ์จากการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดใหม่ (ยายแป้น) ตามความต้องการจำเป็นของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน ทำให้วัดที่มีความร่มรื่น (Green) มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นเห็นได้อย่างชัดเจน มีที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ มีความสะอาด (Clean) มีแสงสว่างที่เพียงพอและประหยัด มีแผนผังวัดที่มีรายละเอียดโบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ ห้องน้ำ มีเส้นแสดงการจราจรเดินรถและช่องจอดรถชัดเจน มีการกำจัดขยะ และแผนใน

การบำบัดน้ำเสีย (Lean) เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่วางไว้ (Meaning) ทำให้ผู้มาเยือน ชุมชนและผู้มาเยือนได้รับความสุข ความสงบ รับรู้และสัมผัสถึงการที่วัดเป็นศาสนสถานที่เหมาะสมกับการเข้ามาพึ่งพิงศรัทธา การทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา รวมถึงการมาปฏิบัติธรรม เหมาะกับเยาวชนในความดูแลว่าวัดเป็นที่ปลอดภัย ปราศจากอบายมุข ซึ่งปริมาณของผู้เข้าวัดเพิ่มขึ้นมากกว่าจากเดิมหลายเท่ามาก

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนเมือง โดยใช้พลังบวรเป็นฐาน จึงได้โมเดล อารามจีรังคสถาน (Sustainable Aram Model) นี้ เป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่ผู้วิจัยได้จากกระบวนการทำงานวิจัย ซึ่งสามารถอธิบายโดยละเอียดได้ดังนี้

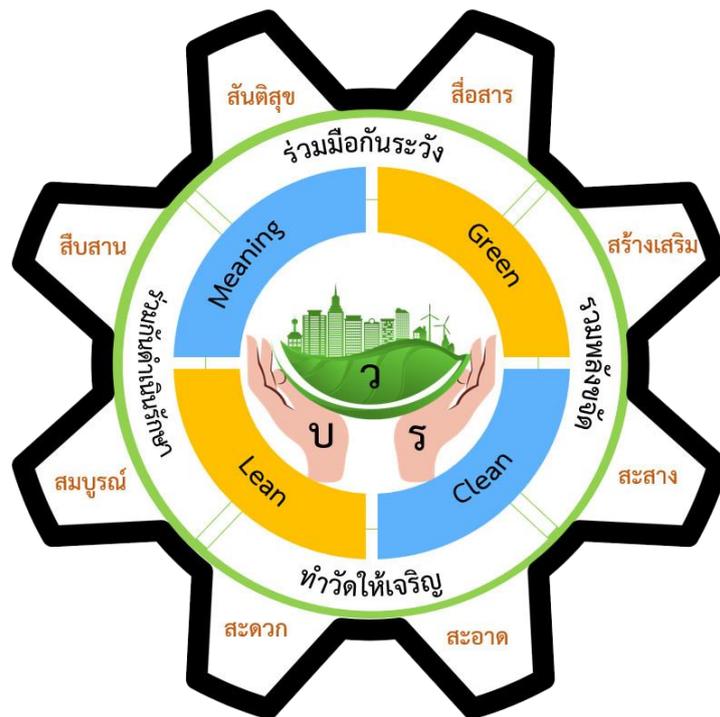

Figure 1: Sustainable Aram Model

มือสองข้างที่เปรียบเสมือนผู้วิจัยได้เข้ามาร่วมมือโดยใช้พลัง บ ว ร คือ บ้าน วัด ราชการ (โรงเรียน) สร้างความสามัคคีให้วัดใหม่ (ยายแป้น) ที่เดิมมีพื้นที่สีเขียวน้อย ให้มีการปลูกต้นไม้มากขึ้น เพื่อให้เป็นอ่าวาสสัปปายะ เพื่อสร้างความร่มรื่น (Green) ร่วมกันรักษาความสะอาด (Clean) ประหยัดทรัพยากร (Lean) และมีจุดประสงค์หรือเป้าหมาย (Meaning) ที่ไปร่วมกันในการบริหารจัดการวัด เกิด Out Put ตามหลักปธาน 4 ในความร่วมมือกันระวัง รวมพลังจัด ทำวัดให้เจริญ และร่วมกันดำเนินรักษา เสมือนฟันเฟืองแห่งการขับเคลื่อนและไปขับเคลื่อนด้านอื่น ๆ ให้หมุนไปด้วยกัน เช่น การจัดกิจกรรมในวัดไม่ว่าจะเป็น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันร่วมบุญสังฆทานสติ เกิดศูนย์ปฏิบัติธรรม ศูนย์ใกล้เคียง จนได้ผลลัพธ์ (Out Come) ออกมาทั้ง 8 ด้านคือ

1) สื่อสาร เกิดการสื่อสารที่เข้าใจจุดประสงค์ที่จะร่วมกันพัฒนาวัด เพราะการสื่อสารที่ดี เกิดการประชุมอย่างเนืองนิตย์ ทำให้พลัง บ ว ร เห็นแนวทางในการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ไม่เกิด ความสับสน

- 2) **สร้างเสริม** คือผลที่เกิดการสร้างในสิ่งจำเป็นให้มีขึ้นเพิ่มขึ้น เพราะสิ่งทีขาดและมีความต้องการตามความจำเป็น ควรจะให้มีเพิ่มขึ้นเพื่อประโยชน์ร่วมกัน
- 3) **ประสาน** คือ เกิดการร่วมมือกันแก้ไขในสิ่งที่มีอยู่ให้สำเร็จใช้งานได้เต็มความสามารถที่ใช้ได้ เพราะการที่หันกลับมามองในสิ่งที่มีอยู่และใช้อยู่ให้ได้ประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ได้สูงสุด เท่ากับว่าได้ช่วยประหยัดทรัพยากรอีกทางหนึ่ง
- 4) **สะอาด** คือสร้างอุปนิสัยให้เกิดจิตสำนึกถึงการรักษาความสะอาดอย่างยั่งยืนเมื่อพระ เณร และชุมชน ได้ปฏิบัติและร่วมมือกันในการรักษาความสะอาดจนเป็นนิสัย (ประจำ) ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดี ที่มีอาวาสที่สะอาดเจริญตาส่งผลถึงความรู้สึกทางใจด้วย
- 5) **สะดวก** คือสร้างอุปนิสัยให้มีระเบียบ เก็บของให้เป็นที่เป็นที่ เมื่อจะหยิบใช้ก็ทำได้โดยง่าย เกิดการประหยัดเวลาในการเสาะหา และดูแลรักษาไม่ให้สูญหายโดยไม่จำเป็น
- 6) **สมบูรณ์** คือเกิดความพร้อมและสมบูรณ์ ครบถ้วนและสมบูรณ์ตามความต้องการของชุมชนแล้ว ก็ไม่ต้องเสาะแสวงหามาเพิ่มเติม ไม่ขาดแคลน
- 7) **สืบสาน** คือการถ่ายทอดให้คนรุ่นเดิมเกิดความตระหนัก ปฏิบัติและส่งต่อรุ่นต่อ ๆ ไป เพราะพระเณรเองก็ไม่ได้อยู่ที่วัดตลอดไป จึงควรส่งต่อความรู้และความเข้าใจให้สืบทอดรุ่นต่อรุ่น
- 8) **สันติ** คือเมื่อทุกอย่างเรียบร้อย เป็นระเบียบ ผู้อยู่อาศัยก็จะเกิดความสันติสุขตามพุทธพจน์ที่ว่า สันติเมว สิกฺขเขยฺย คำอ่านว่า สัน-ติ-เม-วะ, สิก-ไช-ยะ แปลว่า พึงศึกษาความสงบนั้นแล ซึ่งคำว่าสันติ คือความสงบ ได้แก่ ความสงบกาย ความสงบวาจา ความสงบใจ และความสงบอย่างยิ่งคือพระนิพพาน ที่เป็นเป้าหมายสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัดอุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า จากการที่ได้ลงพื้นที่วัดใหม่ (ยายแป้น) ที่เป็นวัดราษฎร์เล็ก ๆ ได้เห็นปัญหาที่สภาพวัด ไม่เอื้อต่อการเข้ามาปฏิบัติธรรมเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นด้านขยะ มูลสัตว์ ที่จอดรถ ชุมชนลูก้าเข้ามาสร้างบ้านพักอาศัยอย่างไม่เรียบร้อย เกิดการหมักหมมของขยะมูลฝอยภายใต้ที่พังกอาศัย ขยะมูลฝอยไม่เป็นที่เป็นทาง แสงสว่างไม่เพียงพอ การจราจรในวัดไม่เป็นระเบียบ จอดรถทิ้งไว้เป็นระยะเวลานาน ดังนั้นการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดใหม่ (ยายแป้น) เพื่อให้ชุมชนโดยรอบวัด โดยเฉพาะเป็นชุมชนเมือง ได้ใช้ประโยชน์ในศาสนสถานนี้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากขึ้น ควรได้รับความร่วมมือจากประชาชนโดยรอบวัด รวมถึงหน่วยงานราชการ ซึ่งสอดคล้องกับ Environment and Pollution Control Office 13 (Chonburi) (2022) ว่า การบำบัดน้ำเสีย สร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมไว้จำนวนหนึ่ง รวมทั้งปัญหาขยะ และปัญหามลพิษตัวอื่น ๆ โดยเริ่มต้น จากการทำความเข้าใจในหลักการและเหตุผลเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม รับผิดชอบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นและ การใช้เครื่องมือทางสังคมคือการประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เกิดประชาคมเมือง เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเวทีให้ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง หรือเกิดแรงกดดันทางสังคมให้เกิดการบริหารจัดการที่ถูกต้อง รวมถึง สร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมกับหน่วยงาน เช่น การศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างหน่วยงานสำหรับในหน่วยงานจะมีโครงการสถานที่ทำงานน่าอยู่ โครงการ 5 ส. และสอดคล้องกับ Phrakhruphaskitchanuyut (Paphassaro) (2019) ที่กล่าวว่า วัดไทยในปัจจุบันควรนำหลัก SOAR Analysis มาใช้ เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของวัด เพราะจะทำให้ทุกคนในวัดมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ วางแผนงาน และทำตามแผนงานนั้น จะทำให้ก่อให้เกิดการร่วมมือกันทำงาน ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรเชิงบวก โดยมุ่งไปที่จุดแข็ง สิ่งทีประสบความสำเร็จ

ที่ผ่านมา ค้นหาโอกาสแห่งความสำเร็จ สร้างแรงบันดาลใจให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน โดยการจัดกิจกรรม การส่งเสริมให้ความรู้ให้สอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์แก่บุคคลที่เข้ามาภายในวัด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ชนเหล่าใดปลูกสวนอันน่ารื่นรมย์ ปลูกป่า สร้างสะพาน ขุดสระน้ำ บ่อน้ำ และให้ที่พักอาศัย บุญย่อมเจริญแก่ชนเหล่านั้น ทั้งกลางวันและ กลางคืนตลอดกาลทุกเมื่อ ชนเหล่านั้นดำรงอยู่ในธรรม สมบูรณ์ด้วยศีลแล้ว ย่อมไปสู่สวรรค์อย่างแน่นอน หลักธรรมนี้เป็นหลักธรรมอีกพระสูตรหนึ่งที่ควรถือปฏิบัติ ไม่ว่าจะการถวายต้นไม้ปลูกในวัดใหม่ (ยายแป้น) โครงการขุดสระน้ำที่จะเป็นไปในแนวทางการวางระบบการบำบัดน้ำ ท่อระบายน้ำ โครงการที่จะสร้างสะพาน ที่จะใช้ส่งสู่อ่างน้ำ ทำท่าเทียบเรือเพื่อให้ผู้มาเยือนทางน้ำโดยใช้คลองบางกอกน้อยสัญจร และอาจจะส่งเสริมให้ เป็นที่ท่องเที่ยวถึงความเก่าแก่ของวัด วัฒนธรรมประเพณี อาหาร ของคนท้องถิ่นในอนาคต สอดคล้องกับ Kalapukdee (2021) ที่ว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ประสบผลสำเร็จต้องมีการปลูกป่าในป่าและการปลูกป่า ในใจคน การคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งที่ดินระหว่างวัดและนายทุนทำให้ป่าชุมชนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ ธรรมชาติ แหล่งชีวิต แหล่งอาหารของคนในชุมชน และบริเวณใกล้เคียง รณรงค์ให้คนรู้จักคุณค่าป่าไม้ และ ชักชวนนำพาผู้คนชักชวนหน่วยงาน ให้เข้ามามีบทบาทอนุรักษ์ร่วมกัน ใช้กุศโลบายหลากหลายวิธี ซึ่งการ อนุรักษ์ใน 2 ลักษณะ คือ การอนุรักษ์โดยตรง ได้แก่ การไม่ทำลายป่าไม้ทุกประเภทซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการ ห้ามพรากของเขียวหรือต้นไม้ เป็นต้น และการอนุรักษ์โดยอ้อม ได้แก่การอยู่ในป่าแบบพึ่งพาอาศัย โดยอาศัยป่าเป็นสถานที่สัปปายะในการปฏิบัติธรรมแนวคิดมุ่งการพัฒนาคุณภาพของชีวิต พร้อมกับการให้ คำปรึกษาการศึกษาแก่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าไม้ และ สอดคล้องกับ Yaot (2019) ที่กล่าวว่า ในสมัยพุทธกาล วัดถูกออกแบบมาเพื่อให้มีลักษณะสัปปายะหรือ เพื่อความสบายของพระสงฆ์เพียงฝ่ายเดียว แต่ต่อมาวัดได้กลายเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในชุมชน ในฐานะเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน วัดจึงต้องคำนึงถึงความสบายของประชาชน ด้วยคือมีความเป็นสัปปายะ 4 ด้าน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวัดให้มีปัจจัยและสภาพแวดล้อม ที่เหมาะกับการเป็นสถานปฏิบัติธรรม ดังนี้ 1. อาวาสสัปปายะ คือ มีความร่มรื่น สะอาด สว่าง และสงบ 2. อาหารสัปปายะ คือ การที่พระสงฆ์และประชาชนบริโภคอาหารที่มีความเหมาะสมต่อร่างกาย เป็นประโยชน์แก่สุขภาพ และประชาชนเองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่เหมาะสม ตามหลักโภชนาการ 3. บุคคลสัปปายะ คือ การที่พระสงฆ์ สามเณรแม่ชี อุบาสก อุบาสิกาที่อยู่ในวัดควรจะเป็น ผู้ที่รักษาศีลธรรมปฏิบัติธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี และควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง อย่างเหมาะสม 4. ธรรมสัปปายะ คือ มีการสั่งสอนธรรมะให้กับประชาชน อาจเป็นการสอนธรรมพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตที่สามารถเข้าใจได้ง่ายและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อตอบโจทยความ ต้องการของชุมชนเมืองโดยใช้พลังบวรเป็นฐาน ซึ่งมีดังนี้ 1) สื่อสาร เกิดการสื่อสารที่เข้าใจจุดประสงค์ที่จะ ร่วมกันพัฒนาวัด เพราะการสื่อสารที่ดีเกิดการประชุมอย่างเนืองนิจ ทำให้พลัง บ ว ร เห็นแนวทางในการ ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ไม่เกิดความสับสน สอดคล้องกับ Pathan (2022) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม ของวัด บ้าน โรงเรียน (บ ว ร) ในทุกขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทและปัญหาสถานการณ์ การพัฒนา แนวทางการพัฒนา โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกกระบวนการ มีการวางแผน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ชุมชน รับทราบข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงและ สภาพปัญหาหารือร่วมกัน ทบทวน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และร่วมวางแผนการดำเนินงานเพื่อจัด กิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนทำให้ชุมชนพัฒนาในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกันได้ อย่างดียิ่ง 2) สร้างเสริม คือผลที่เกิดการสร้างในสิ่งจำเป็นให้มีขึ้นเพิ่มขึ้น เพราะสิ่งที่ขาดและมีความต้องการ

ตามความจำเป็น ควรจะให้มีเพิ่มขึ้นเพื่อประโยชน์ร่วมกัน 3) สะสาง คือ เกิดการร่วมมือกันแก้ไขในสิ่งที่มีอยู่ให้สำเร็จใช้งานได้เต็มความสามารถที่ใช้ได้ เพราะการที่หันกลับมามองในสิ่งที่มีอยู่และใช้อยู่ให้ได้ประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ได้สูงสุด เท่ากับว่า ได้ช่วยประหยัดทรัพยากรอีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับ Phra Boontham Chumyen (2018) ที่กล่าวว่า การให้ความรู้แก่ผู้เรียนรู้ให้เข้าใจถึงที่มาของขยะและส่งเสริมเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวผู้เข้ารับการเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้จริงโดยดำเนินการภายใต้หลักการลดปริมาณและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยนำไปสู่การปฏิบัติจริงในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสมผ่านการเรียนรู้ในการจัดการขยะ มูลฝอย จำนวน 6 ฐานเรียนรู้ ได้แก่ ฐานที่ 1 การคัดแยกขยะ ฐานที่ 2 ธนาคารขยะรีไซเคิล ฐานที่ 3 หลัก 3R ฐานที่ 4 น้ำหมักชีวภาพ ฐานที่ 5 ปุ๋ยหมักเศษอาหาร และฐานที่ 6 พลังงานก๊าซชีวภาพ ทำให้สามารถช่วยกันจัดการขยะหรือจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม 4) สะอาด คือ สร้างอุปนิสัยให้เกิดจิตสำนึกถึงการรักษาความสะอาดอย่างยั่งยืนเมื่อพระ เณร และชุมชน ได้ปฏิบัติและร่วมมือกันในการรักษาความสะอาดจนเป็นนิสัย (ประจำ) ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีที่มีอาวาสที่สะอาดเจริญตาสงผลถึงความรู้สึกทางใจด้วย 5) สะดวก คือ สร้างอุปนิสัยให้มีระเบียบ เก็บของให้เป็นที่เป็นที่ เมื่อจะหยิบใช้ก็ทำได้โดยง่าย เกิดการประหยัดเวลาในการเสาะหา และดูแลรักษาไม่ให้อายุโดยไม่จำเป็น 6) สมบูรณ์ คือ เกิดความพร้อมและสมบูรณ์ ครบถ้วนและสมบูรณ์ตามความต้องการของชุมชนแล้ว ก็ไม่ต้องเสาะแสวงหาเพิ่มเติม ไม่ขาดแคลน 7) สืบสาน คือ การถ่ายทอดให้คนรุ่นเดิมเกิดความตระหนัก ปฏิบัติและส่งต่อรุ่นต่อ ๆ ไป เพราะพระเณรเองก็ไม่ได้อยู่ที่วัดตลอดไป จึงควรส่งต่อความรู้และความเข้าใจให้สืบทอดรุ่นต่อรุ่น 8) สันติ คือ เมื่อทุกอย่างเรียบร้อย เป็นระเบียบ ผู้อยู่อาศัย ก็จะเกิดความรู้สึกสุขตามพุทธพจน์ที่ว่า สันติเมว สิกขะย คำอ่านว่า สัน-ติ-เม-วะ, สิก-ขะ-ยะ แปลว่า พึงศึกษาความสงบนั้นแล ซึ่งคำว่าสันติ คือ ความสงบ ได้แก่ ความสงบกาย ความสงบวาจา ความสงบใจ และความสงบอย่างยิ่งคือพระนิพพานที่เป็นเป้าหมายสูงสุด

สรุป

ปัจจุบันวัดใหม่ (ยายแป้น) ด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่เอื้อหรือมีความสัปปายะต่อการเข้ามาปฏิบัติธรรมหรือทำบุญ มีทั้งปัญหาขยะ ถึงขยะวางกีดขวางเส้นทางการสัญจร ที่จอดรถในวัดไม่มีความเป็นระเบียบขาดแผนผังแสดงที่ตั้งอาคารต่าง ๆ พื้นที่สีเขียวของวัดยังมีสัดส่วนในปริมาณน้อย รวมถึงแสงสว่างในช่วงเวลายามค่ำคืนไม่เพียงพอ ตลอดจน ห้องน้ำบางห้องใช้ไม่ได้ ผู้วิจัยจึงได้เริ่มดำเนินการโดยนำทฤษฎีการจัดการ “วงจรเดมมิง” P-D-C-A ของ W. Edwards, Deming เป็นกรอบในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดใหม่ (ยายแป้น) โดยเริ่มจาก 1. การวางแผน (Plan) คือ กำหนดแผนการดำเนินงาน เป้าหมาย, วัตถุประสงค์, ผู้รับผิดชอบ, ระยะเวลาดำเนินการ, งบประมาณ เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีระบบ 2. ปฏิบัติตามแผน (Do) คือ ตั้งคณะกรรมการเพื่อการดำเนินการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมวัดใหม่ (ยายแป้น) 3. ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check) โดย ตรวจสอบและประเมินผลของการทำงานผ่านแบบประเมินจากการสอบถามและสังเกตการณ์ของผู้ที่มาเข้าวัดและทำบุญ 4. ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาต่อเนื่อง (Action) คือ ดำเนินการตรวจสอบและดูแลแก้ไข สภาพสิ่งแวดล้อมของวัดใหม่ (ยายแป้น) ในด้าน อื่น ๆ ที่ควรพัฒนาต่อไป และได้นำหลักสัปปายะ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดใหม่ (ยายแป้น) ดังนี้คือ 1) อาวาสสัปปายะ พัฒนาวัดข้างต้นทำให้วัดใหม่ (ยายแป้น) เป็นที่น่าเลื่อมใสในการเข้ามาวัดถือศีล ฟังเทศน์และปฏิบัติธรรมในแต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น วันธรรมสวนะ กิจกรรมวันสังฆทานสติ กิจกรรมวันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันลอยกระทง วันสวดมนต์ข้ามปี รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ 2) อาหารสัปปายะ ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีการเลี้ยงอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะและเป็นประโยชน์ 3) ธรรมสัปปายะ มีการให้ความรู้ทางธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางจิตใจ สวดมนต์ ฟังเทศน์ และปฏิบัติธรรมให้เกิดปัญญา รู้แจ้งเห็นจริงในธรรมจากพระที่มา

เทศน์ให้ธรรมะ 4) บุคคลสัปปายะ เป็นการพัฒนาคณะทั้งพระ เณรและผู้มาปฏิบัติธรรมในวัดให้เป็นคนดี มีศีลธรรม มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันและร่วมกันดูแลรักษาความสะอาดในบริเวณ อย่างเป็นระบบระเบียบ ซึ่งเกิดจากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดใหม่ (ยายแป้น) โดยใช้พลังบวรเป็นฐานผ่านกระบวนการและกิจกรรมทำความสะอาด Big Cleaning Day จัดระเบียบการจอดรถ ลาดพื้นผิวทางเดินรถและที่จอดรถ ตีเส้นจราจรและตีเส้นช่องจอดรถ จัดวางถังขยะให้เป็นระเบียบ เพิ่มพื้นที่ สีเขียว ปลูกต้นไม้และพืชคลุมดินต่าง ๆ รอบบริเวณโบสถ์ เพิ่มแสงสว่างโคมไฟโซล่าเซลล์ แบบปิด-ปิดอัตโนมัติ ติดตั้งกล่องวงจรปิดรอบวัด ปรับปรุงซ่อมแซมห้องน้ำที่มีอยู่ให้ใช้งานได้ดีเปลี่ยนกระเบื้อง ปูพื้นและผนัง ทาสีโบสถ์ กำแพงแก้วรอบโบสถ์ กำแพงรอบวัด เพื่อให้ดูงามตาเป็นระเบียบ ทำให่วัดที่มีความ ร่มรื่น มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นมีที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ มีความสะอาด มีแสงสว่างที่เพียงพอ มีเส้นแสดงการจราจร และช่องจอดรถชัดเจน มีการกำจัดขยะ และแผนในการบำบัดน้ำเสียทำให้ผู้มาเยือนชุมชนและผู้มาเยือน มองเห็นว่าวัดเป็นที่ปลอดภัย ทำให้ได้รับความสุข ความสงบเกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.1. วัดควรออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการดูแลและจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดอย่างเป็นระบบรวมถึง นโยบายการจัดการขยะทั้งของชุมชนและของวัดอย่างเป็นรูปธรรม
- 1.2. จัดตั้งคณะทำงานเพื่อบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น เรื่องขยะ น้ำ ต้นไม้ ภายในวัด
- 1.3. ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด ทุก ๆ อาทิตย์หรือ ทุกวันก่อน ก่อนวันพระ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1. ศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยพลังบวร
- 2.2. การศึกษาการจัดการขยะมูลฝอย อย่างเป็นระบบของวัดในเขตกรุงเทพมหานคร
- 2.3. การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ของชุมชนเมือง

References

- Banjood-com. (2022). *House and Temple*. Retrieved August 15, 2022, from <https://sites.google.com/site/thong33333/บ้านกับวัด>
- Department of Health. (2019). *Handbook for Environmental Health Management in Temples*. Bangkok: Sam Charoen Panich Printing Co., Ltd.
- Environment and Pollution Control Office 13 (Chonburi). (2022). *Environment*. Retrieved August 15, 2022, from <http://www.mnre.go.th/reo13/th/news/detail/9570>
- Kalapakdee, P. (2021). Guideline for Sustainable Management of Community Forest Resources in Eastern Region. *Law and Local Society Journal*, 5(1), 1-27.
- Kukkong, P. (2022). *Energy and Environment*. Retrieved August 15, 2022, from <https://sites.google.com/site/energyandenvironment00/>
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2022). *Guidelines for Managing the Community Environment to Promote and Preserve the Quality of the Environment 2020-2037*. Retrieved August 15, 2022, from <https://www.ryt9.Com/s/cabt/3190748>

- Pathan, P. (2022). Strategies for Environmental Management of Temples in Contemporary Thai Society. *Academic Journal of Community Public Health*, 8(3), 143-154.
- Phra Boontham Chumyen. (2018). Model of Development for Participatory Solid Wastes Management of Temples Learning Centers, Pathum Thani Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(1), 333-343.
- Phrakhuophaskitchanuyut (Paphassaro). (2019). Strategies for Environmental Management of Temples in Contemporary Thai Society. *Journal of Education MCU*, 3(1), 143-154.
- Phrakrupaladpannavorawat, & Krongkum, S. (2022). *Open the Door to Bangkoknoy Yinyon Watmai (YaiPan)*. Bangkok: Limited Partnership Prayoon Santhai Printing.
- Songsunthornwong, C. (2005). *Human and the Environment*. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Weerawattananon, W., & Sirilai, S. (2003). *Environmental Studies According to Buddhist Principles*. Bangkok: O.S. Printing House.
- Yaot, S. (2019). The Development of the Temple to Be a Sappaya. *Journal of Education MCU*, 6(2), 200-208.